

La immigració «extracomunitària» a les comarques gironines

FRANCESC CARBONELL

*E*uropa té por. De què? Dels extraterrestres? No, dels extracomunitaris. Com són aquestes persones que tanta por li fan? Altes? Baixes? Deformes? No, són persones com vostè i com jo. Com vostès no ho sé. Com jo, sí. Què fan que resulta tan inquietant? Treballen, mengen i dormen. També tenen fills. Així començava un recent article de Tahar Ben Jelloun, el magnífic escriptor marroquí premi Goncourt de novel·la el 1987.

I Girona i les seves comarques? Quin és el nostre sentiment envers aquests nouvinguts del sud? Som ja tan europeus que fins i tot participem de les seves pors? Si no és por, quina és la causa del rebuig i l'exclusió que pateixen sovint aquestes persones a casa nostra?

Des de fa temps les comarques gironines són un territori de referència inexcusable, per diverses raons, en diversos temes relacionats amb els treballadors estrangers extracomunitaris. De fet, hem defensat reiteradament que, a més a més, es donen unes condicions objectives excel·lents per a l'elaboració de models d'intervenció (que mai no podran importar-se mecànicament dels altres països europeus amb més experiència que nosaltres en aquests afers) respecte a les noves i diverses problemàtiques que presenta el progressiu creixement d'aquestes minories culturals i ètniques als nostres barris, pobles i ciutats.

Unes condicions que haurien de ser tingudes més en compte a l'hora d'esmerçar recursos humans i materials en aquesta tasca, cinc de les quals serien les següents:

1a. La proximitat –física i institucional– a aquelles experiències europees de què parlàvem, i a diverses organitzacions de formació de monitors interculturals, de treball amb immigrants, etc. Des de Girona s'ha col·laborat repetidament amb moltes institucions i ONG de l'altra banda dels Pirineus, franceses, belgues, holandeses i alemanyes, principalment. Tenim institucions gironines cofundadores de la Xarxa Europea de Formació Intercultural AGORA, en la comissió pedagògica de la qual representen l'Estat espanyol, o de la xarxa EURO-MAGREB, recentment constituïda a Tunísia per treballar en els eixos: migracions-desenvolupament. I aquesta col·laboració va, malgrat tot, en augment, sempre de manera precària i gràcies a la voluntat de la iniciativa social, sense cap recolzament, encara, per dur-los a terme, de les administracions públiques.

2a. Disposar a les comarques gironines d'un teixit associatiu suficient –en qualitat, quantitat i experiència– com per generar el document *L'Informe de Girona: cinquanta propostes sobre immigració*, pres, a partir de la seva publicació a finals de l'estiu del 92, com un document de referència bàsic en múltiples instàncies de Catalunya i de l'Estat, inclòs el nostre Parlament.

Aquest document fou redactat pels membres de la Comissió d'Associacions i ONG de les comarques de Girona sobre temes d'immigració que està composta per representants de l'Associació d'Africans de Girona; l'Associació Cultural Catalana-Magribí ASDIQA; Càrites Diocesana, que disposa d'una oficina especialitzada en aquests temes a més de diverses escoles

de formació bàsica i grups de voluntaris treballant a diversos pobles; la Creu Roja de la Joventut; l'associació GRAMC, amb assemblees locals en una dotzena de pobles i ciutats, que fan acollida i formació bàsica dels immigrants, però també treball de conscienciació i canvi d'actituds en la població autòctona; l'Oficina d'Informació per a estrangers de la UGT; la Fundació SER.GI, organitzadora de les quatre edicions de l'Escola d'Estiu sobre Interculturalitat i també de múltiples espais de formació per a educadors, i treballadors socials en sentit ampli, sobre temes de migracions i interculturalitat; i de diverses persones en representació de col·lectius d'immigrants no associats, o bé en contacte amb ells.

També la Universitat de Girona ha mostrat una especial sensibilitat sobre el tema, afavorint l'emergència de determinades formacions específiques, de grups de recerca o amb propostes concretes de dedicar una part dels seus pressupostos a aquestes qüestions. I també cal destacar els importants esforços de col·lectius de professionals (i pensem especialment en els grups de metges i sanitaris que treballen a Salt i a Olot però també a altres poblacions, un grup de mestres d'adults, determinats treballadors socials, etc.) que malgrat les limitacions que els imposa la normativa específica de la seva tasca, malden per superar-les amb imaginació, compromís personal, hores extraordinàries...

D'altra banda, a la Trobada sobre Cooperació i Solidaritat celebrada recentment a Torroella de Montgrí (22 i 23 de gener), una de les conclusions en la qual

van estar d'acord la totalitat de grups i ONGD presents (pràcticament totes les que tenen activitat en aquest difícil terreny de la cooperació al desenvolupament) va ser la de reorientar molts dels seus projectes cap als països dels quals rebem més immigrants (Marroc i Gàmbia), fent participar aquests immigrants de manera molt activa en el disseny i execució de les tasques que comporten.

3a. Disposar a les comarques gironines d'alguns projectes de formació i acollida tan emblemàtics com, per exemple, l'escola africana d'adults «Samba Kubbally», gestionada per l'assemblea local de GRAMC de Santa Coloma de Farners, que ha obtingut reconeixements tant del Ministerio de Educación y Ciencia, amb la concessió del Primer Premi Miguel Hernández a experiències d'alfabetització, com de la UNESCO amb una menció en el lliurament dels Premis Internacionals d'Alfabetització de 1992.

O les ja esmentades Escoles d'Estiu sobre Interculturalitat, experiència única a tot l'Estat espanyol que congrega cada any professors especialitzats en aquesta temàtica, alguns provinents de diversos països europeus, i que acull a les seves aules alumnes de diverses comunitats autònòmiques.

4a. Una altra condició objectiva favorable per potenciar programes de recerca i elaboració de models a les comarques gironines és la nostra realitat quantitativa de residents extracomunitaris. Aplicada a casa nostra quedaria totalment obsoleta l'afirmació tan repetida: *la presència d'immigrants estrangers a l'Estat espanyol no és encara comparable a la d'altres estats de la*

Escriuen els immigrants

Donem la paraula als immigrants. Són documents reals, escrits per immigrants africans que viuen a les nostres comarques. Hem intentat ser fidels en la transcripció al català de les seves paraules, a vegades respectant determinades expressions i construccions poc corrents en la nostra llengua.

PEP CABALLE

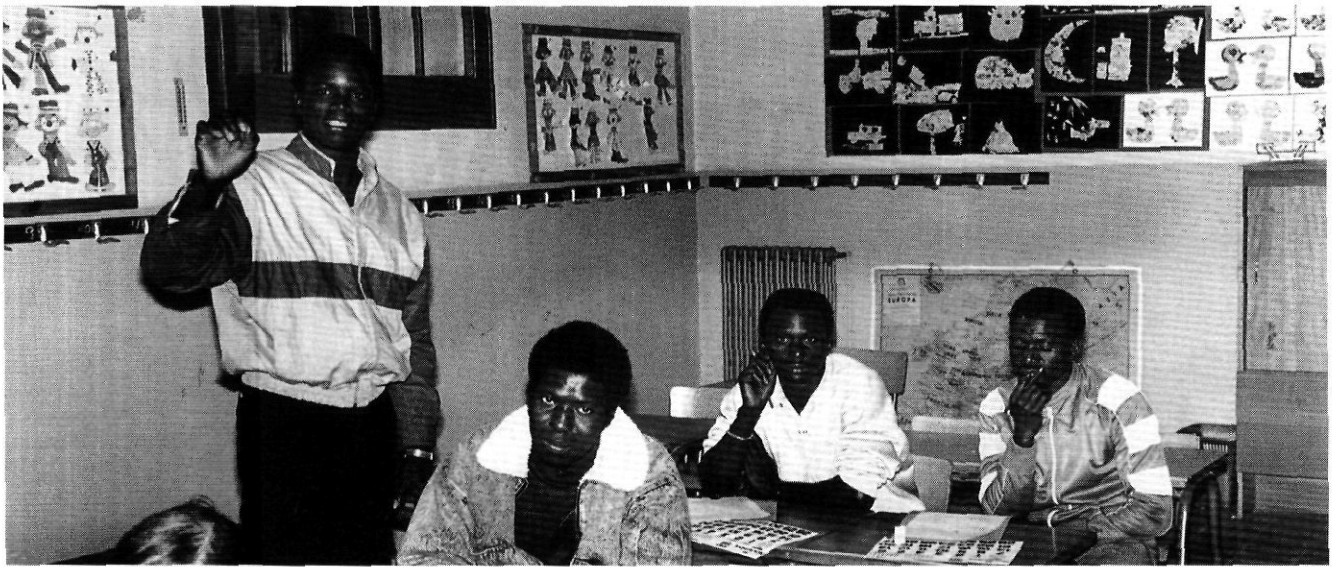
Lotfi, que no pot estudiar, escriu al seu germà.

Girona, 21 de gener de 1994.

Estimat germà,

Estic molt content d'escriure't aquesta carta, quan ja han passat quasi cinc mesos de la darrera vegada que ens vàrem veure. Espero que em perdonis el retard. També espero que aquesta carta et trobarà en el millor moment.

El temps aquí passa molt de pressa. Això fa que els moments d'angoixa que de tant en tant pateixo no m'afectin gaire. Per

Comunitat Europea. La nostra realitat al respecte, utilitzant les xifres que ha donat el Govern Civil de Girona encara no fa un any, i afegint-hi una estimació dels que estan en situació il·legal i que hem situat al voltant del 10% –baixa en opinió dels líders associatius i professionals que hi tenen contacte directe–, ens dona aquests resultats: la meitat de les comarques gironines tenen el mateix percentatge de treballadors estrangers procedents del «tercer món» que la Comunitat Europea, és a dir entorn del 2,5% o més de la població total. Una d'elles, el Baix Empordà (atenció que no parlem d'una ciutat sinó d'una comarca), se situa amb un 3,3% de la població de treballadors estrangers extracomunitaris, no solament per damunt d'Anglaterra, Dinamarca o la mateixa Holanda, sinó que, igualant-se a Bèlgica, queda només per sota d'Alemanya i França. En alguns dels seus pobles la població estrangera extracomunitària depassa el 25% de la població. Per tant, a les nostres comarques ja no es pot seguir amagant el cap a sota de l'ala. Potser no és el cas de Castella-La Manxa, però a Girona ja no és legítim afirmar que *no és encara un fenomen comparable a Europa*, o que *en tot cas serà un problema en el futur*, etc.; és ja una realitat, absolutament indefugible i molt preocupant, tan important com en aquells països del nord, però molt més mal atesa.

5a. I una darrera argumentació en la línia de destacar aquestes condicions objectives que justifiquen abocar recursos a les comarques gironines per elaborar veritables projectes de recerca-acció que ens portin a disposar de models d'intervenció, ho és el baix percentatge de marginalitza-

ció d'aquest col·lectiu. Tenir el nombre relatiu d'extracomunitaris més alt de l'estat és degut també al fet que no tenim grans nuclis urbans. Un teixit social i econòmic de les magnituds i peculiaritats del nostre, i les característiques de la nostra geografia humana són, en l'opinió de molts experts, d'un valor inestimable a l'hora de voler controlar determinades variables en un procés de recerca-acció.

Darrerament, s'insisteix més del compte en la comissió de petits delictes a la propietat per part d'aquests immigrants, o en el fet que es dediquen a la venda de droga *¿Y qué quereis que vendan? ¿Bonos del Tesoro?* deia irònicament Teresa San Román recentment, referint-se als gitanos, en una xerrada recent al Museu d'Art de Girona. Quina responsabilitat tenim tots, administracions, entitats i ciutadans en les circumstàncies que empenyen aquestes persones a delinquir? Quan començarà a preocupar-nos el curar la malaltia enlloc d'aconcentrar-nos en reprimir la simptomatologia?

Ara i aquí, ningú no vol ser titllat de xauvinista, i menys encara de racista. Hi ha una doble moral evident. Una cosa són les declaracions d'intencions. Una altra les actituds i els comportaments. Els cercles de l'exclusió són sempre més petits i tancats com més gran és la intolerància i la insolidaritat. Hi ha qui no pot veure ni als del poble veí. Altres només rebutgen els nousvinguts del sud mentre es venen la dignitat, i el que no és seu, als rics del nord. Molts –massa– rebutgem la diversitat només dels qui són pobres, segurament perquè la seva pobresa posa en qüestió la legitimitat de la nostra riquesa. I a sobre els fem responsables a ells i a

la seva diversitat de la misèria en la qual els mantenim... Ens neguem a l'evidència que són pobres perquè nosaltres som rics: *són pobres perquè són moros*. Però, ara i aquí, ningú no es creu, ni molt menys vol que l'acusin, ni de racista ni de xenòfob.

Totes les previsions assenyalen que aquest augment en els darrers anys de treballadors africans entre nosaltres continuarà. Els economistes i els sociòlegs estan d'acord en què els necessitem tant o més nosaltres a ells que ells a nosaltres. D'altra banda sembla evident (Lévi-Strauss dixit, i darrera d'ell tants altres!), *el mestissatge no és un mal inevitable, sinó el substrat i el ferment de progrés de totes les cultures*. Però, sorprenentment, aquí, i llevat d'excepcions, continua fent molta por aquesta paraula. Dic sorprenentment donada la nostra característica de poble essencialment mestís (tres de cada quatre catalans, segons els demògrafs, o ells, o els seus pares, o els seus avis, han nascut fora de Catalunya!). Malgrat a alguns els dolgui, aquí cap llampat no pot fer bandera d'un grup sanguini estadísticament predominant ni de cap altra peculiaritat genètica específica. La història i la geografia ens han fet afortunadament un dels pobles mestissos de la terra. Encara n'hi ha massa que creuen que de fora, i encara més *del sud de la Tordera*, només en poden venir aigualiments, pèrdua de les essències identitàries. Tota barreja només pot ser viscuda, d'aquest punt de vista, com una adulteració, mai com un aliatge, que dona noves propietats als components, com passa amb els metalls. Només les cultures mortes han quedat en aquest estat de cristallització i fixació.

Ens omplim la boca amb la paraula «integració» quan cerquem solucions als conflictes derivats del xoc entre ètnies o cultures diferents. Vet ací una paraula absolutament manipulada i que, utilitzada des dels interessos dominants de la cultura «acollidora», acostuma a ser sinònim d'assimilació, terme que pertany al camp semàntic de les funcions digestives ja que —com sempre, malauradament!— el peix gros es menja, devora, es cruspeix, fagocita i assimila el petit que es dissol, perd la identitat, s'anul·la, es desintegra, per poder integrar-se en la còrpora, en la corpena, en el prepotent cos social que l'ha deglutit, si us plau, per força.

La integració d'un grup culturalment o ètnic minoritari hauria de ser considerada com el fruit que lentament va conquerint-se a partir de la voluntat activa i inequívoca dels membres de les dues cultures de resoldre els conflictes inevitables i indefugibles —si es pretén una real integració— que tot xoc intercultural comporta. L'evitació d'aquests conflictes, la submissió o el domini d'un grup sobre l'altre, no facilita la integració. Amb certa freqüència es pensa que els senegalesos i gambians s'integren amb més facilitat que els marroquins perquè plantegen menys conflictes, són més submisos. Precisament, sovint és a la inversa. La presència de conflictes és senyal de voluntat d'integració.

La integració de dos grups ètnics o culturals distints, no és un regal ni un favor que l'un fa a l'altre. Ni és tampoc el fruit de l'admiració, la submissió o el paternalisme. La integració, que és una forma d'alliberament col·lectiu, de construcció

d'una nova realitat, ni es demana, ni s'ofereix, ni es pot donar ni regalar. Cal guanyar-la dia a dia, amb l'exercici per part de tots de la solidaritat, amb la lluita constant i compromesa de tots, contra tota mena d'exclusió i a favor d'una veritable igualtat d'oportunitats i de drets humans, cívics i polítics.

I no hi ha cap dubte que és molt més gran la responsabilitat del grup cultural majoritari que la del minoritari en la tasca d'engegar el procés d'integració. No solament a causa de la seva majoria numèrica aplastant, que ja seria una raó suficient, sinó, principalment, perquè a les seves mans hi ha el poder i els recursos necessaris per iniciar aquest procés i per crear les condicions favorables perquè es porti a bon terme. La integració és una tasca que ens implica a tots. Cap persona amb un mínim de sensibilitat ètica hauria de sentir-se *integrat* en una societat que rebutja, exclou, desintegra, la identitat dels qui no són fets a la seva imatge i semblança.

Molta és la tasca que queda per fer, i és molt difícil fer-la sense disposar dels models d'intervenció que demanàvem a l'inici de l'escrit, sense disposar de la possibilitat de reflexionar i avaluar com cal la tasca que *abnegadament fan tants voluntaris* i professionals amb aquestes persones. Ho repetim una vegada més: les comarques gironines reuneixen unes condicions excepcionals per fer-ho. I caldrà que el suport de les administracions arribi abans no haguem de lamentar situacions irreversibles.

Francesc Carbonell i París és pedagog de la Fundació SER.GI.

això intento gaudir al màxim els bons moments que passo amb els amics i la feina.

Quant als estudis, aquest any no he pogut matricular-me perquè no he obtingut plaça a la Universitat, i també, especialment, per no tenir els mitjans econòmics necessaris per poder estudiar. En el meu cas, estudiar vol dir treballar només cinc hores per poder estudiar el temps suficient, i això no em permet arribar a satisfer les necessitats per viure.

Per això, he decidit dedicar-me a fer altres coses, per exemple, juntament amb uns amics estem preparant una exposició sobre el Marroc, a fi de canviar una mica la mala imatge que tenen la gent d'aquí sobre els marroquins que hi viuen, i també la imatge que tenen del Marroc. També vaig a les escoles a explicar contes marroquins als nens petits.

Quant al meu germà Reduan, el veig de tant en tant i està bé, encara que últimament no té feina. Suposo que ja en trobarà, tot i que en els darrers dos anys Espanya està passant per un moment de crisi econòmica que fa que les coses siguin molt difícils. Si aconseguixes tenir el suficient per menjar i per dormir, ja és molt.

Aquí acabo la meua carta, espero que ens vegem aviat. També desitjo que tota la família estigui bé de salut i que no els falti res.

Fins aviat, el vostre germà Lotfi.

سيبوتا في 14 يناير 1994

أخي العزيز
 سيبوتا وسعدني كثيرا أن أتأكد من بعد الرسالة بعد ما قرأتها
 صراحة وأشعره أكثر من التقدير فيها. أتأكد أن تشاها من حد الناس
 وكذا أتأكد أن تشكر رسالتك هذه فأشعره الدوران
 و بعد
 إن الوقت هنا يمر بسرعة. وهذا يجعل أن لا أمان به ما أوقات حقيقة
 أماننا إن فؤادنا صعبا. وهذا أشكل ما أشكل أن أستفيد من كل ما
 أرى من أوقات طيبة خاصة في العمل ومع الله مع الناس الذين
 أؤامنيهم ويحبهم الذين يمدون يد المساعدة لبعضهم البعض في
 ذلك فكم نورى ما منة من ناحية عدم نوريه في العمل إلا ما كانت
 المأدبة هنا تامة أحيانا. فالأمر هنا بالدرجة التي تشاها من
 أن أخرجك من هنا فترى العمل. وما أتمنى أن أعمل سوية حسن سماعات
 بكيفية تفاهة وإستعمالنا أن المدرسة تعطلسب ما يتربى ما تشاها
 سادات سيوبا
 بعداً فوبرت أن أعمل أشياء أخرى خاصة فيما يتعلق بوجوه
 وإدارة العنصرية التي جردت في هذا سيق أن أفكر لك
 كما نعيش بعدا هنا فحق ونصرة لأشفي وبعضاً قد تأتيه تعمل من
 ندرين صرح من مولد السورت. والله في محاوره به تغيير صور العقاب
 ما نيل هذا المجتمع وكذا حرية السورت. كما أنني أشكر
 حسانيات للفصحى دامل قرى سيوبا. كما أنني أشكر
 أذا ينطعني أجنبي حمد حمد. لأنني أؤمن سيوبا. ثم أعود
 سيوبا له حال فعقد حمد حمد
 وأنين عتبة إن أشكر أمتي سادل أن أراكم هذا سيكون
 لنا منة كما تشاها ساداتنا ما دفعنا من ما ما صحت الدولة الاقتصادية
 التي نعيشها هذه. والله أعلم سوية لكافة حسانيات الضرورية أي
 المستنطقين. فإني أشكر
 هنا أنتعته بكم يتة هذه الحالة. وأتمنى أن التفتكم في أي وقت كان
 إن تشاها منة. وأتمنى كذلك أن تنحوا بوجوه سيوبه
 أشكركم سيوبه